JOURNAL OF JUSTICE

Iran's Regional Security Policy in Terms of "Defensive-Offensive" Approaches

Abu Obeid AHMADI[*]

Sanaz Yousefi MOGHADEM[**]

Abstract

This study aims to examine Iran's role, goals and strategies in the Middle East following the Syrian and Iraqi crises. The prevailing view of the West, especially the United States, sees Iran's foreign policy goals as aggressive and to increase its "relative power" in the Middle East. However, like other countries, Iran is trying to seize new opportunities, but the analysis of Iran's foreign policy in this way in the West is exaggerated. The authors of the study analyze that these goals are more defensive and increase Iran's "relative security."

The roots of Iran's growing role in the region are mainly related to the natural features of Iran's power-building, politics, geopolitical position and cultural geography. In addition, Iran's foreign policy goals and strategies are more defensive and practical to address the security challenges posed by new political and security developments in the region. These developments include the presence of US troops on Iran's borders, the presence

[*] Ph.D. candidate of International Relations, Kocaeli University, Turkey. ahmadi.obeid@gmail.com, ORCID : 0000-0002-9515-4082

[**] Ph.D. Student of International Relations,Karadeniz Teknik University, Turkey. yousefi2014m@gmail.com, ORCID : 0000-0003-0538-8166

of terrorist groups such as ISIS on Iran's borders, and the transformation of the region's political order into a new political-security order.

Researchers analyze that the Islamic Republic of Iran, which has a policy of "active defense" and "active existence" in the region, is trying to achieve its "relative security" in the framework of the theory of defensive realism, which says that foreign policy responds to foreign threats. Because if the goals of Iran's foreign and security policy in the region are analyzed in the framework of an aggressive realism approach, the rational choice of other actors in the region, especially the United States, is deterrence against Iran. Conversely, if Iran's foreign and security policy is evaluated in the context of defensive realism, the rational choice of other regional actors would be to increase cooperation with Iran and work to integrate Iran into the new Middle East political security system.

Keywords: Iranian foreign policy, Middle East, Realism, aggressive realism, defensive realism

İran'ın "Offense - Defense" Yaklaşımlar Açısından Bölgesel Güvenlik Politikası

ÖZ

Bu araştırma, İran'ın Suriye ve Irak'taki krizi izleyerek Ortadoğu'daki rolünü, hedeflerini ve stratejilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Batı'ya, özellikle de ABD'ye hakim olan görüş, İran'ın dış politika hedeflerine saldırgan ve Orta Doğu'daki "göreceli gücünü" artırmaya algılamaktadır iran'ın amaç ve stratejilerine ilişkin bu görüş, istilacı, üstel, fırsatçı ve bazen de ideolojiktir.Ancak diğer ülkeler gibi İran da yeni fırsatlardan yararlanmaya çalışmakta ancak İran'ın dış politika analizi Batı'da bu yöntemle abartılmaktadır. Öte yandan bu çalışmanın yazarları bu hedeflerin daha savunmacı olduğunu ve İran'ın "göreceli güvenliğini" arttırdığını analiz eemektedir.

İran'ın bölgedeki artan rolünün kökleri temel olarak, bina gücünün doğal özellikleri, siyaset, jeopolitik konum ve İran'ın kültürel coğrafyası ile ilgilidir. Ayrıca, İran'ın dış politika hedefleri ve stratejileri, bölgedeki yeni siyasi ve güvenlik gelişmelerinin yol açtığı güvenlik zorluklarını berteref etmek için daha savunmacı ve pragmatiktir. Bu gelişmeler arasında Amerika Birleşik Devletleri'nin ve İran'ın sınırlarındaki askeri güçlerinin varlığı, İran'ın sınırında IŞİD gibi terörist grupların varlığı ve bölgenin siyaset düzeninin yeni bir siyasi-güvenlik düzeni şeklinde değişmesi bulunmaktadır.

Araştırmacılar, dış politikanın dış tehditlere cevap verdiğini belirten savunma gerçekçiliği teorisi çerçevesinde, bölgedeki "aktif savunma" ve "etkin varlık" politikasına sahip

olan İran İslam Cumhuriyeti'nin, bölgedeki güvensiz ortamında "göreceli güvenlik" yükseltmeye çalıştığını analiz etmektedirler. Zira İran'ın bölgedeki dış ve güvenlik politikasının hedefleri tıbkı Batı ülkeler saldırgan gerçekçilik yaklaşımı çerçevesinde analiz ediliyorsa, o zaman bölgedeki, özellikle de ABD'yi ilgilendiren diğer aktörler için rasyonel seçim İran'a karşı caydırıcıdır. Buna karşılık, eğer İran'ın dış ve güvenlik politikası savunma gerçekçiliği çerçevesinde değerlendirilirse, bölgedeki diğer aktörler için rasyonel seçim, İran'la işbirliğini artırma ve yeni Ortadoğu siyasi güvenlik sistemine İranı entegrasyona doğru ilerleme olacaktır.

Anahtar Kelimeler: İran dış politikası ,Ortadoğu, Gerçekçilik, saldırgan realizm , savunmacı realizm

Giriş

İran, Irak krizinden sonra neden Ortadoğu'nun siyasi ortamındaki rolünü ve etkisini arttırmaya çalışıyor? İran'ın

büyüyen bölgesel rolünün kökleri nelerdir? İran'ın bölgedeki hedefleri ve stratejileri nelerdir? Batı'da, özellikle de ABD'de hakim görüş, İran'ın Orta Doğu'daki "göreceli bir güç" olarak rolünü arttırma girişiminin temel nedenini görünür. Sonuç olarak, bu görüş İran'ın amaçlarını ve stratejilerini saldırgan, genişlemeci, fırsatçı ve bazen de ideolojik olarak görüyor. İran, diğer ülkeler gibi yeni fırsatlardan da yararlanıyor olsa da, Batı'daki dış politika hedeflerine ilişkin analizi daha da abartılmıştır.

Bu makalede, İran'ın bölgesel rolünü arttırma çabalarının göreceli güvenliği artırmayı hedeflediğini savunuyoruz. İran'ın artan rolünün kökenleri, öncelikle Irak krizinden kaynaklanan jeopolitik değişimlerle ortaya çıkan İran'ın gücünün, politikasının, jeopolitik konumunun ve kültürel coğrafyasının doğal özelliklerine atfedilebilir.

Ayrıca, İran'ın dış politika hedefleri ve stratejileri daha savunmacı ve pragmatiktir ve hepsinden öte, bölgedeki yeni siyasi ve güvenlik gelişmelerinin yol açtığı güvenlik sorunlarını ortadan kaldırmak istemektedir. Bu gelişmeler arasında ABD birliklerinin İran'ın yakın çevre ve sınırında bulunması ve yeni bir siyasi-güvenlik düzeni şeklinde bölgesel değişim süreci yer alı.[1]

[1] Ebrahimi, Shahrouz (2009) "İran Dış Politikasında İdeolojinin Rolünün Gerçekçilik ve İdealizmle İlişkisinin Eleştirel Bir İncelenmesi, Uluslararası Üç Aylık Dış İlişkiler Dergisi, Birinci Yıl, Sayı 4, s. 138-115

Bu yollarla İran İslam Cumhuriyeti, belirtilen güvenlik zorluklarını bertaraf etmeye çalışıyor: Birincisi, güvenliğini bölgedeki siyasi sorunlara bağlayarak ABD güvenlik tehditlerini ortadan kaldırmış olur. İkincisi, bölgede özellikle yakın sınırlarda aktif bir rol oynayarak, kriz sonrası siyasi ortamda, bölgedeki iktidar ve siyasetteki yeni jeopolitik değişikliklerin ve gelişmelerin yol açtığı güvenlik sorunlarını önlemiş olur. "Savunmacı gerçekçilik" teorisi çerçevesinde, yazarlar bölgedeki İran dış politikasının amaçlarını ve işlevlerini analiz etmeye çalışacaklar Bu teori temel olarak dış politikanın davranışını dış tehditlere cevap olarak görür.

Bu bağlamda, İran İslam Cumhuriyeti, bölgedeki "aktif savunma" ve "etkin varlık" politikasıyla,Irak kriz sonrası siyasi güvenlik ortamında "göreceli güvenliğini" artırmaya çalışır.İran'ın bölgesel ilişkilerde daha fazla varlığının gerçek amacını anlamak, Birleşik Devletler ve Arap dünyasındaki önemli oyuncular için özel bir öneme sahiptir. Çünkü eğer İran'ın performansı ve hedefleri "saldırgan gerçekçilik" bağlamında değerlendirilirse, bölgedeki, özellikle ABD'deki diğer ilgi alanlarına yönelik rasyonel seçim "İran'a karşı caydırıcılık" yaratmaktır. Tersine, eğer İran'ın dış politika davranışı "savunma gerçekçiliği" temelinde değerlendirilirse, katılan diğer aktörler için rasyonel seçim İran'la işbirliğini geliştirmeye çalışmak ve özellikle bunu bölgesel siyasi güvenlik sistemine entegre etmeye çalışmak olacaktır. İran'ın bölgedeki dış politika hedeflerinin

doğru anlaşılmaması, özellikle ABD-İran ilişkilerinde, artan gerilimlere ve savaş risklerine yol açacaktır.[2]

İran'ın Bölgesel Rolünü Artırması: İlkeler Ve Hedefler

Temel olarak, İran'ın bölgesel rolünün ortaya çıkışı ile ilgili tartışmalar önce Batılı alimler ve akademik çevreler tarafından ortaya konuldu ve ardından Arap dünyasının Sünni seçkinleri ve İsrail devlet adamlarının tarafından takip edildi. Bu teori, İran'ın bölgedeki varlığını tehdit olarak görmektedir. Buna göre, Afganistan, Irak, Lübnan ve Suriye'deki kriz, Şii unsurunun bölgesel güç ve politika yapımındaki rolünün istikrara kavuşturulması ve İran'ın nükleer programının izlenmesi gibi bazı bölgesel gelişmelerin ortaya çıkması, İran'ın Ortadoğu siyasi ve güvenlik konularında rol oynama yeteneğini arttırmaktadır. Bu, bölgedeki geleneksel güç dengesi, ABD çıkarlarının ve muhafazakar Araplar ve İsrail gibi bölgesel müttefiklerin zarar görmesi tehdidini artırmıştır.[3]

A. Batı Görüşleri

Şidetli ve ılımlı içeren Batılı görüşler, İran'ın artan bölgesel rolünü kabul etmekte ancak bununla başa çıkmanın farklı

---

[2] Hasanpour, Jamil ve Zakarian, Hoda (2009) İdeolojinin Çin Halk Cumhuriyeti ile karşılaştırıldığında İran İslam Cumhuriyeti Dış Politikası Üzerindeki Etkisi ", Siyasi Çalışmalar, Sayı 6, s. 32-12.

[3] Kamal Nazar Yasin, "Iraq: The Tangled Web of Shia Politics," ISN Security Watch, May 21, 2008 Cited in: http://www.isn.ethz.ch/news/sw/details.cfm?ID 18844

yollarını sunmaktadır. Radikal görüşler, İran'ın bölgedeki artan rolünün ABD'nin ulusal güvenliğine ve bölgesel çıkarlarına zarar verici olduğunu ve bunun güç kullanımı da dahil olmak üzere tüm olası şekillerde önlenmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu görüşlerin ana stratejisi, Soğuk Savaş sırasındaki Amerikan dış politikasında olduğu gibi, "çevreleme" ye dayanıyor. Hatta bazı daha aşırı görüşler, İran'ı Orta Doğu'daki "yeni Soğuk Savaş'ın düşmanı" olarak tanımlamaktadır.

Bu görüşün temsilcileri arasında eski Başkan Yardımcısı Dick Cheney ve eski ABD Ulusal Güvenlik Danışmanı John Bolton, Amerikan Enterprise ve İsrail-Amerikan lobisi AIPKE gibi Amerikan araştırma enstitüleri bu görüşlerin entelektüel ve teorik olarak beslenmesini sağlamaktadır. Buna karşılık, İran'ın artan bölgesel rolünü Afgan-Irak krizi ve Lübnan ve Suriye'deki siyasi gelişmeler de dahil olmak üzere bölgedeki bir dizi yeni jeopolitik gelişime bağlayan, kendi gücünü ve politikasını karakterize eden ılımlı görüşler var. Bunun ABD'nin ulusal çıkarlarına zarar verdiğini bildirip söylüyorlar, ancak aynı zamanda İran'ın yeni bölgesel rolünü diyalog ve kabul etmekle daha fazla kontrol edebileceğini düşümektedirler.

Ray Takey ve Wali Nasr, bir makalede, Washington'un İran'la askeri varlığını ve doğrudan baskıyı artırarak bölgesel düzeyde bir koalisyon inşa etmenin yanı sıra İran'la başa çıkma politikasının işe yaramayacağını savunurlar. Aksine, Washington

İran'ın bölgenin siyasi güvenlik sistemine entegrasyonunun sağlıyarak sorumlulu ettirmelidir.[4]

İran'ın İran'ın bölgesel rolünü kabullenmesinin bir diğer takipçisi olan Flint Lever, Washington'un politikalarının meşru güvenlik taleplerini ve İran'ın bölgesel çıkarlarını reddetmeye dayalı, stratejisiz, özellikle gerçekçi olmadığını söylüyor.Ona göre İran'ı kontrol etmenin en iyi yolu, farklılıklarını bırakmak ve bölgedeki rolünü kabul etmek için kapsamlı bir çözümdür. İran ile uzlaşma, nükleer program, Irak, Suriye ve Arap-İsrail barışı gibi konularda Washington ile Tahran arasındaki diyaloğun önünü açabilmektir.

İran'ın bölgesel rolünü kabul etmenin bir başka savunucusu olan Gary Sik, bölgesel bir aktör ve güç olarak rolünü kabul ederken, ABD'nin İran'ın düşmanları Taliban ve Saddam Hüseyin'i devirerek geleneksel güç dengesi, İran'ın çıkarlarını ve Araplar'ın ve İsrail zararına değişmiştir. Amerika Birleşik Devletleri, İsrail ve bölgedeki Arap Sünni hükümetleri arasında İrans karşı gayrı resmi bir ittifaktan bahsediyor. İttifak için ivme, İran'ın Arap dünyasında, Irak, Lübnan ve Suriye de dahil olmak üzere güvenlik politikası konularındaki etkisini artırmasını önlemektir. Gary Sik, Washington'un bu konudaki politikasının yalnızca Irak'taki yenilgisini haklı gösterme girişiminin daha fazla

[4] Ray Takeyh, "Iran's New Iraq," The Middle East Journal, Vol. 62, No. 1, Winter 2008

olduğuna ve böyle bir politika izlemenin İran'ın izolasyonuna yol açmayacağına inanmaktadır.[5]

B. Sünni Elitler'in Arap Dünyasındaki Görüşleri

İran'ın Arap dünyasındaki Sünni seçkinler arasındaki artan rolü konusundaki endişeler iki şekilde ortaya çıkmıştır: birincisi, Irak'taki güç boşluğu ve bölgedeki geleneksel güç dengesinin bozulması;ikincisi, "Şii hilal" yükselişi. İlk olarak, uzun yıllar boyunca Irak Baas rejimi bölgedeki İran'la güç dengesini koruyordu ve bu bölgede güvenlik nedeni olmuştu. Saddam Hüseyin'in düşmesiyle birlikte, İran'ın bölgedeki rolünü artıran Şiilerin yararına ülkedeki güç ve politika değişti. Onların görüşüne göre, İran'ın Arap dünyası ile geleneksel olarak ilgilenen meselelerde varlığının artması büyük tehdittir. Arap dünyasının Sünni seçkinleri perspektifinden bakıldığında, İran'ın özellikle Irak ve Lübnan'daki Şii gruplarının bölgedeki rolünü arttırmada ana aracıdır.[6]

Arap dünyasının bakış açısından, Tahran'ın bölgedeki güvenlik politikasını ve petrol politikalarını kontrol ettiği fikri çok endişe vericidir. Bu, dünyadaki Sünni yöneticileri Tahran'la

[5] Dehghani Firouzabadi, Seyed Celal, Radfar, Firoozeh (2010) İran İslam Cumhuriyeti Dış Politikasında İhracat Örüntüleri, Tahran: İmam Sadegh Üniversitesi Yayınları

[6] Kayhan Barzegar, "Iran's Foreign Policy toward Iraq and Syria," Turkish Policy Quarterly, November, 2007; Ray Takeyh, "Iran's New Iraq," The Middle East Journal, Vol. 62, No. 1, Winter 2008.

yüzleşmek için Washington'a baskı yaptırmaya itmektedir. İkincisi, bölgedeki İran liderliğindeki bir Şii hilali olasılığı, Arap dünyasındaki Sünni seçkinler için büyük endişe kaynağı. Böyle bir hilalin oluşumuyla ilgili endişeler önce Ürdün Kralı II. Abdullah tarafından ve ardından Hüsnü Mübarek, Saud el Faysal ve diğerleri gibi Arap dünyasının liderleri tarafından gündeme getirildi.[7]

Görüşüne göre, bu kaygının üç yönü var: Birincisi, ideolojik bir doğası var.İkincisi, Arap dünyasının Şii kitlelerini harekete geçirmek ve İran'a sadakat üzerine kuruludur. Üçüncüsü, Arap dünyasının kapasitesini kullanarak rolünü arttırmayı amaçlamaktır.ama Gerçekte Arap seçkinlerinin İran'ın böyle bir hilal yaratma çabası yerine Şii hilalin oluşumu konusundaki endişeleri, Arap dünyasının İran'a olan eğiliminden kaynaklanır. Mısır Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek, "Arap ülkelerindeki Şiiler, İran'a, kendi ülkelerinden daha sadık" demişti. Şiileri arap dünyasının nüfusun, önemli bir kısmına sahip olmasına rağmen, siyasi ve ekonomik güçte hiçbir zaman rol oynamamişlerdir.[8]

---

[7] - Eftekhari, Asghar ve Raji, Muhammed Hadi (2005) İslami Devrim Ihracinin Politik Pazarlamas, İslam Devrimi Dergisi, Yedinci Yıl, Sayı 22, s. 22-1

[8] Nawakhti, Amin ve Anvarian, Hamed (2011) İslam Ülkeleri Arasındaki Yakınsama Zorlukları, Bir ÇalışmanİIslam Konferansı Örgütü Örneği ("İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt 14, Sayı 35-34, s. 227-193

Irak'taki yeni gelişmeler ve Arap dünyasında ilk Şii devlet oluşumu, Sünni seçkinler arasında bölgedeki Şiilerin ülkelerinin politik ve ekonomik kurumlarında giderek daha fazla rol talep edecekleri yönündeki kaygıları arttırmıştır. Uzun vadede, bu yalnızca Şiî medeni, siyasal ve ekonomik özgürlükler için artan taleplere yol açmayacak, aynı zamanda hükümet sistemlerine baskı uygulayacak ve sonunda Sünni hükümetleri devirecek. Genel olarak, Arap ve Batı dünyalarında Şii hilali tartışması üzerine farklı görüşler var. Arap dünyasında, Sünni seçkinlerin Şii hilalin oluşumunu fazlasıyla abartıp İran'ın rolünü istila olarak tanıtmasında belirli hedefleri takip ettikleri görülür.[9]

İran'ın Yeni Güvenlik İkilemi

Irak krizini takiben bölgedeki yeni siyasi gelişmeler ve ardından bölgedeki jeopolitik değişiklikler, İran için iki yönden bir "güvenlik ikilemi" yaratmıştır: Birincisi, ABD askerlerinin İran'ın yakın çevresinde yeni askeri üsler kurma olasılığı ile olan doğrudan varlığı İkincisi, bölgedeki yeni jeopolitik değişikliklerin yarattığı tehditler. Birincisi ve en önemlisi, ABD'nin İran'ın yakın çevresinde belirli hedef ve stratejilerle bulunması, yeni bir güvenlik ikilemi oluşumunu etkileyen en önemli faktördür. Batı'daki baskın tartışma, Taliban ve Irak Baas rejiminin devrilmesinin, İran'a yönelik ulusal güvenlik

[9] Nazari, Ali Ashraf & Ghanbari, Loghman (2014) "Arap Ortadoğu Ülkelerinde Kültürel Boşluklar ve İdeolojik Çatışmalar 2010-2014 Olayları Vurgulamak"İslam Dünyası Araştırmaları dergisi 4.yıl S 163-184 Nu 4

tehditlerini ortadan kaldırp bir rahatlama duygusu yaratmıştır. Ancak İran'ın bakış açısından yeni bir güvensizlik duygusu ortaya çıkmıştır ki ABD kuvvetlerinin İran'a baskı yapmak için büyük ölçüde yakın çevresinde bulunmasıdır. Başka bir deyişle, yeni koşullar altında ABD, İran'ın bölgedeki gücünü "dengeleyerek" politikaları ile önceki güvenlik tehditlerinin halefi olmuştur.[10]

11 Eylül olaylarından bu yana, ABD hükümetleri'nin politikası İran'ı jeopolitik alanında izole etmeye, İran karşıtı bölgesel koalisyonlar kurmaya ve desteklemeye ve bir rejim değişikliği politikası izlemeye odaklanmıştır. Bu politikalar İran İslam Cumhuriyeti'ni bölgedeki ABD hedeflerine savunmacı bir şekilde yanıt vermeye yöneltmiştir.

İkincisi, İran'ın yeni güvenlik ikilemi, bölgenin siyasi geçiş sürecine ve yeni bir güvenlik politik düzeninin yarattığı zorluklara dayanır. Amerika'nın bölgedeki ulusal çıkarlarına dayanarak bu düzeni yaratma politikaları ve çabaları, bağımlı devlet adamlarını getirerek ve Irak'ı İran'ı kontrol etme modeline dönüştürerek İran'ın güvenliğini tehdid etmeye çalışmaktadır. Bu tür politikalar yalnızca İran'ın ulusal güvenliğini tehlikeye atmakla kalmaz, aynı zamanda İran'ın özellikle Basra Körfezi'ndeki güvenlik ortamındaki etkisini de azaltır.

[10] Javaid, U and others (2016) "Role of Ideology in Foreign Policy: A Case Study of Iran". Political Relations, Vol. 23, Issue 37, 37-47.

Dolayısıyla, yeni güvenlik ikilemi şu şekildedir: ABD için "Bölgesel güvenliği arttıran" politikalar aynı zamanda İran için "bölgesel güvenliği azaltan" anlamına gelmektedir. Başka bir deyişle, yeni Irak'taki yeni siyasi gelişmeler ve bu ülkede yeni bir iktidar ve siyaset yapısının oluşması İran'ın milli çıkarlarına faydalıdır ancak ABD birliklerinin varlığı ve Irak'taki askeri üslerin konuşlandırılmasındaki uzun vadeli hedefleri, İran İslam Cumhuriyeti'nin bölgedeki ABD'yle işbirliği yapmamasına itmektedir.[11]

Bölgede ortaya çıkan jeopolitik ve güvenlik sorunlarının yakınsaması İran için yeni zorluklar ve fırsatlar sunmuştur. Yeni güvenlik sorunları ile başa çıkmak ve mevcut fırsatlardan yararlanmak, bölgesel güvenlik politikası konularında etkili bir şekilde İran'ın varlığını gerektirir. Batı ve Arap dünyasında hakim görüş, İran'ın bölgedeki artan varlığının doğada saldırgan olduğu ve bölgesel güç yapısına tehdit oluşturduğu yönündedir Aksine, İran'ın odak noktası daha çok savunmacı politikalar ve bölgedeki yeni güvenlik tehditlerini önlemektir. Başka bir deyişle, "İran'ın bölgesel gücü artarak" Batı'da "saldırgan" olarak nitelendirilir, İran'da bölgedeki "etkin varlık" yoluyla ulusal çıkarları ve güvenliği korumayı hedeflemeyi belirtmektedir. Bu iki varsayımı

[11] Khalili, E (2016) "The Foreign Policy of Islamic Republic of Iran: Ideology and Pragmatism in Iran". International Academic Journal of Social Sciences, Vol. 3,5,28-34.

"saldırgan dış politika ve savunmacı dış politika" şeklinde analizi politika oluşturma açısından büyük önem taşımaktadır.[12]

Teorik Çerçevesi

Dış politika, hükümetlerin dış ilişkilerle uğraşmaları ve egemenliklerini korumak ve kendi çıkarlarını korumak için kullandıkları politika ve yöntemdir. Tüm ülkelerin dış politikası iç ve dış çevre ile etkileşime giriyor. Hedefler, yetenekler, stratejiler, araçlar, taktikler, siyaset politikasının yapıları ile dış politika kararları, eylemleri ve sonuçları bu süreçte rol oynamaktadır. Ulusal hedefleri ve çıkarlarına ulaşmak için ulusal, bölgesel ve bölgesel ötesi kapasitelerinden yararlanan ulusal hükümetler, farklı stratejiler izler ve bunu yapmaktan çekinmez.[13]

Gerçekçilik

Realistlerin bakış açısına göre, maddi olmayan değerler ve menfaatler, etik, normlar, kültürel, ideolojik farklılıklar ve politik

[12] M - Ramazani, R. K. (2004). "Ideology and Pragmatism in Iran s Foreign Policy". Middle East Journal, Vol. 58, No. 4, 549-559

[13] Dehghani Firouzabadi, Seyyed Celal (2011) İran İslam Cumhuriyeti'nin Yeni Gerçekçiliği ve Dış Politikası, Dışişleri ve Dış Politika Çalışmaları Ofisi, Dışişleri Bakanlığı.

sistemin doğası gibi konuların ülkelerin dış politikasında yeri yoktur.Bu okul Devlet, hayatta kalma, güç dengesi, kendine güven ve uluslararası sistemin anarşisi gibi varsayımları vurgular. Gerçekçilikte, hükümetlerin temel amacı ülkeyi savunmak ve hayatta kalma seçeneği ön plana çıkmaktadır, çünkü bir hayatta kalma unsurunun varlığı olmadan hiçbir devlet uluslararası politika alanındaki ulusal otoriteyi artırmak için harekete geçmeyecektir. Bu nedenle, ulusal tehditlerin artması, siyasi hayatta kalmayı koruma gücünün arttırılması için zemin sağlar.

Hayatta kalmak uluslararası siyasetin anahtarıdır. İç yapıya karşı, uluslararası anarşik sistemin yapısı, kurucu birimlerin her birinin güvenliğinden sorumlu olduğu ve her bir devletin uygun gördüğü şekilde iç ve dış hedeflerini takip etmekte özgür olduğu şekildedir. Bu nedenle, anarşi yapıda, kendi kendine yardım etmek ve kendine güvenmek gerekli bir kuraldır.[14]

Waltz, davranışlarını belirleyen hükümetlerin gücü ve çıkarları olmadığına inanıyor. Aksine, davranışlarını ve dış politikalarını belirleyen sistemin yapısı anarşi ve düzeyinde yeteneklerin dağılımıdır. Waltz'a göre, uluslararası politika sadece dış politika ve yaklaşımların toplamı değil aynı zamanda üyelerinin dünyadaki ilişkilerini oluşturan uluslararası sistemin

[14] Mohammadkhani, Alireza (2009) Uluslararası İlişkilerde Gerçekçiliğe Yeni Yaklaşımın Açıklanması », Siyasal Araştırmalar Dergisi., Cilt 1, Sayı 3.

yapısıdır. Yapı aynı zamanda birimlerin uluslararası sistemdeki düzeninde yerleşimidir.

Güç dengesi, devletlerin kimliklerini ve bağımsızlıklarını korudukları küresel sistemin bir modelidir. Denge yalnızca iktidara bağlı olmasa da, anarşik bir ortamda güçten korkmak, hükümetleri birbirine karşı bir denge sistemine sürükler. Waltz, hükümetlerin güvenliğinin ve hayatta kalmasının, güç yoğunlaşmasını ve birikmesini önleme girişimi olduğuna inanır. Ona göre, hegemonya arzu güç birikimi dengede sona erir.

Daha güçlü bir devlet her zaman tehdit edici görünmektedir, çünkü zayıf devletler daha güçlü bir hükümetin egemenliğini istila etmek ve güvenliklerini tehdit altına etmek ve gücünü kullanmayacağından asla emin olamaz. Büyük bir gücün uluslararası sistemi kontrol etme çabalarının belirtileri görüldüğünde, diğer güçler dengeleyici bir hareketle güvenliklerini korumak ve uluslararası sistemdeki yerlerini korumak için birleşirler. Bu nedenle, güç dengesi uluslararası anarşi sistemindeki temel istikrar faktörüdür.

Uluslararası politikadaki gerçekçilik yaklaşımı iki tip saldırgan ve savunmacıya ayrılmıştır. İran İslam Cumhuriyeti'nin bölge ile ilgili stratejisine ve hedeflerine baktığımızda, İslam Cumhuriyeti'nin yaklaşımının daha gerçekçi olduğu sonucuna varacağız.[15]

[15] Billis, John & Smith, Steve (2009) Siyasetin Küreselleşmesi: Modern Çağda Uluslararası İlişkilern Tarihsel Geçmiş, Kuramlar, Yapılar ve

Ancak, bu bölümde İran'ın bu bölümde ne tür bir gerçekçilik kullandığı ve konuyla ilgili daha fazla bilgi edinmek için, iki tip saldırgan ve savunmacı ele alacağız ve ardından İran İslam Cumhuriyeti'nin stratejisini gözden geçireceğiz.

Saldırgan Gerçekçilik

Bu tür gerçekçilik söyleminin başlangıç noktasını saldırgan eğilimler, güçlerin revizyonist niyetleri, özellikle de uluslararası sistem düzeyindeki büyük güçler üzerine yerleştirir. Ve anarşinin uluslararası ortamdaki koşullarını vurgulayarak, anarşinin büyük güçler arasında kalıcı bir güç yarışması yaratacağına inanırlar.Anarşide, güvenliğin az olduğu bir Hobbezyen statüsü vard oduğuna ınanırlar.Zengin hükümetler büyük ordulara yönelen, denizaşırı işlerle meşgul ve uluslararası etkilerini arttırırlar. Büyük güçlerin politikalarının uluslararası sistemi etkilemede çok önemli olduğuna inanıyorlar.

Marshaimer, devletlerin güç arayışının temel nedenleri şöyle sayar:

Uluslararası sistemin anarşik yapısı, tüm hükümetlerin sahip olduğu saldırgan yetenekleri ve düşmanların niyetleri hakkındaki belirsizlikler. Birlikte ele alındığında, bu üç varsayım, ülkeleri yalnızca gücü dengeleme ve gücü sürdürme konusunda

Süreçler (, Abolghasem Rahman Chamani ve diğerleri tarafından çevrilmiştir, Tahran: Abrar Çağdaş Araştırmalar ve Araştırma Enstitüsü)

endişe etmekle kalmaz, aynı zamanda gücü artırmak için güçlü niyetlere sahip olmalarını sağlar. Bu yaklaşımda hayatta kalmak, hükümetlerin temel amacıdır ve yerel siyasi sistemlerinde bütünlüğü ve bağımsızlığı korumaya çalışırlar.[16]

Aslında, saldırgan realizmde uluslararası sistemde hegemonik hedefe ulaşmak için en önemli yoldur. Genel olarak askeri ve ekonomik güce odaklanırlar, çünkü bir ülkenin diğerlerine göre ne kadar askeri gücü ve üstünlüğü varsa, güvenlik faktörü de o kadar yüksek olur. Daha fazla gerçekçilik büyük devletlerin merkeziyetini vurgular. Büyük hükümetler bölgedeki hedeflerine statükoyu bozarak ulaşmaya çalışırlar.

Savunmacı Gerçekçilik

Bu tür bir gerçekçilik, saldırgan gerçekçiliğin tam aksinedir. Savunmacı gerçekçilik, devletlerin uluslararası anarşi sistemindeki varlıklarının peşinde olduklarını savunmaktadır. Savunmacılar, bir yandan anarşi ve uluslararası sistem arasındaki ilişkiyle ve diğer yandan hükümetlerin davranışlarıyla ilgilenirler Ancak bu ilişki daha karmaşık görmektedirler. Sadece diğer ülkeler tarafından tehdit edildiği durumlarda harekete geçip Tepkileri genellikle denge ve caydırıcılık düzeyindedir. Devletlerin genişleme siyasetleri yoktur ve genişlemenin her

[16] Kamel, Ruhollah (2004). (Saldırgan Gerçekçiliğe Giriş », Aylık NEGAH dergisi, 4. Yıl, Sayı 38

zaman güvenliğe yol açmadığına inanırlar. Waltz denge teorisine büyük önem verir, Waltz'in görüşüne göre, savaş ve askeri güç, statükoyu değiştirmede ve bozmak için değil korumak için faydalıdır.

Güç dengesi teorisinin aksine, Stephen Walt, Waltz'ın denge teorisinin verimliliğini geliştirmeyi ve artırmayı amaçlayan tehdit dengesi teorisini ortaya koymaktadır. Walt'un görüşüne göre, güç dengesi teorisi, ittifakların tarihsel kayıtlarına dayanan davranışlarını iyi tanımlayamaz ve güç dengesi teorisi neden dengelerin sık sık oluşmadığını açıklayamaz.

Hükümetlerin sadece güce karşı dengelemekle kalmayıp aynı zamanda tehditleri de dengelediğini savunur. Güç dengesi teorisinin eksiklikleri göz önüne alındığında, Stefan Walt, tehdit dengesi teorisinin daha iyi bir açıklama sağlayabileceğini iddia ediyor. Stephen walt, tehdit seviyesini şöyle tanımladı:[17]

1. Yetenekler (nüfus, ekonomik güç, ülke büyüklüğü ve gücün diğer jeopolitik faktörleri)

2. Coğrafi yakınlık

3. Askeri yetenekler

4-saldırgan niyetleri

Bu açıklamadan diğer faktörlerin gücüne ek olarak önemli olduğunu anlarız. Savunmacı uzmanları, savunma eylemlerinin

[17] Mohammadkhani, Alireza (2009) Uluslararası İlişkilerde Gerçekçiliğe Yeni Yaklaşımın Açıklanması », Siyasal Araştırmalar Dergisi., Cilt 1, Sayı 3

genellikle güvenlik kavramına başvurarak agresif davranışlarla karıştırıldığını iddia ederler Başkalarının yeni ve potansiyel yetenekleri tarafından tehdit edildiğini düşünen hükümetler askeri önlemler alarak yanıt verirler.

Savunmacı gerçekçilik saldırgan gerçekçilik aksine, uluslararası anarşinin genellikle iyi huylu olduğunu, yani güvenliğin kıt olmadığını ifade eder. Sonuç olarak, hükümetler saldırgan olmayacak ve yalnızca bir tehdit olduğunu düşündüklerinde cevap verecekler Bu tepki genellikle dengeleme veya caydırıcılık düzeyindedir ve yalnızca güvenlik sorunu ciddiye alındığında daha sert tepki verirler.

İran Dış Politiksaı Saldırgan Yoksa Savunmacı?

Bölgedeki Irak krizinden sonra İran'ın dış politikasının performansına ve hedeflerine bakmaktığımızda İran'ın gerçekçi bir dış politika izliyor olduğunu görünmektedir. Fakat böyle bir politika, doğada "saldırgan" veya "savunmacı" mıdır? Realist teorilere göre, saldırgan dış politika, devletler uluslararası sistemdeki göreceli gücünü arttırmaya çalışır. Dolayısıyla, uluslararası sistemin anarşisinin doğası, hükümetlerin her zaman göreceli güçlerini arttırmaya ve bu doğrultusunda rakiplerinin gücünü azaltmaya çalıştırmaktadır.[18]

[18] Sajjadpour, Seyyed Mohammad Kazem (2001) İran ve 9/11, Dış Politika Anlamak İçin Kavramsal Çerçeve », Dış Politika Dergisi, Cilt 15, Sayı 4.

Buna karşılık, savunmacı dış politika, uluslararası sistemde hükümetlerin göreceli güvenliğini arttırmayı amaçlamaktadır. Buna göre, hükümetler sadece güvenlik istiyorlar ve kendilerini güvensiz hissederken güçlerini artırmaya çalışır. Yani, sınırların dışındaki hükümetlerin varlığı sadece güvensizlik hissettikleri zamandadır.

Saldırgan ve savunucu dış politikaları anlamak çok önemlidir. Birincisi, saldırgan dış politikada, hükümetler kasıtlı olarak diğer devletlerin güvenliğini ve gücünü azaltmak pahasına, güçlerini ve güvenliklerini artırmak isterler. Ancak savunmacı dış politikada, hükümetler başkalarının güvenliğini azaltmaya çalışmamaktadır.

Bir savunma teorisyeni Robert Jervis, "Hükümetler, başkalarının güvenliğini azaltmadan güvenliklerini koruyabilir" diyor. Hükümetlerin güvenliğindeki aşırı artış, yalnızca başkalarının güvenliğini çok az azaltabilir ve bu durumda statükoyu korumak isteyen güçler yüksek derecede güvenlikten yararlanabilir. Bu durumda, bu durumda, hükümetler güvenliklerini güvence altına almakta etkilerini yurt dışına yaymaktan vazgeçerler.

Bu nedenle, bölgedeki Irak krizinden sonra İran'ın dış politikasının analizi Batı ve Arap ülkeleri için büyük önem taşıyor.İran'ın davranışı saldırgan dış politika olarak görülüyorsa, yani eğer İran bölgedeki ülkelerin güvenliğini kasıtlı olarak tehdit

etmeye çalışıyorsa, bölgedeki diğer ülkelerin İran'ın rolünü ve etkilerini "caydırması" rasyonel bir seçimdir.

Ancak İran'ın performansı bir savunmacı dış politika bağlamında analiz edilirse, İran, gücünü değil, bölgedeki güvenliğini arttırmak yolunda rolünü ve etkisini arttırmaya çalışacaktır.

O zaman bölgesel hükümetlerin İran'la "işbirliği yapmaları" ve İran'ın bölgedeki politik güvenlik sistemine entegre olabilmesi için İran'ın kaygılarını dikkate almak mantıklı bir seçim olacaktır. Yazarlara göre, İran-ABD'nin bölgedeki işbirliği yapmamasının ana nedeni ABD'nin İran dış politikasını yanlış yorumlamasıdır.[19]

Bölgedeki İran için yeni güvenlik ikilemi, İran için güvensizliği artıran ABD'nin yanlış yönetilmesinin bir sonucudur. ABD hükümetleri yalnızca İran üzerindeki baskı ve yaptırımlar konusunda ısrar etmekle kalmadı, aynı zamanda yeni askeri üsler kurma ve bölgesel ülkelerle ittifaklar kurma ve sonuçta İran'da bir rejim değişikliği politikası izlemekten vazgeçmemiştirler.

İran için bölgenin politik güvenlik sistemini yeniden tanımlama politikası, İran'ın güvenlik isteklerini, amaçlarını ve kaygılarını yok saymak anlamına geliyor.

---

[19] Nazari, Ali Ashraf & Ghanbari, Loghman (2014) "Arap Ortadoğu Ülkelerinde Kültürel Boşluklar ve İdeolojik Çatışmalar 2010-2014 Olayları Vurgulamak"İslam Dünyası Araştırmaları dergisi 4.yıl S 163-184 Nu 4

Böyle bir ortamda, İran, bölgenin siyasi güvenlik meselelerinde "aktif savunma" ve "etkin varlık" benimseyerek göreceli güvenliğini arttırmayı hedeflemektedir. Başka bir deyişle, İran'ın "gerici eylemi" bir yandan ABD'nin askeri varlığının sınırlarına getirdiği tehditleri ortadan kaldırmaya çalışırken, bir yandan da yeni jeopolitik düzenin getirdiği tehditleri önlemeye çalışır.

Ancak dış politikanın savunucu ve gerçekçi doğasını nasıl anlayabilirim? Bazı uluslararası ilişkiler teorisyenleri, hükümetlerin ideolojik işleyişi, ekonomik politika türü, komşularla ilişkilerin türü ve ittifak politikası gibi kriterleri göz önünde bulundurur.

Aşağıdakiler, İran'ın dış politikasının Irak savaşından sonra savunmacı olduğunu gösteren üç ana kriterdir:

- Pragmatik ve ideolojik bir dış politika arayışı
- "Birbirine bağlı güvenlik" stratejisini uygulamak
- Uyum ve ittifaka dayalı dış politika
- Pragmatik ve ideolojik bir dış politika arayışı

Pragmatik ve ideolojik bir dış politika arayışı

İran'ın dış politikasının savunmacı mı yoksa saldırgan mı olduğunu anlamadaki ilk kriter, İran'ın Irak krizinden sonra bölgesel politikalarında pragmatik veya ideolojik bir şekilde hareket edip etmediğidir. İran, Şii ideolojisini yalnızca ideolojik amaçlar için kullanıyorsa, dış politikası ideolojiktir. Ancak, Şii ideolojisini komşu hükümetlerle veya bölgesel siyasi gruplarla

stratejik ilişkiler kurmak için bir araç olarak kullanıyorsa, böyle bir politika İran'ın ulusal güvenliği ve çıkarları bağlamında daha pragmatiktir.

İran'ın güç kaynaklarının politik ve kültürel özellikleri göz önüne alındığında, dış politikası iki önemli faktörden etkilenir: jeopolitik gerçeklikler ve ideolojik talepler. İran'ın dış politikasının uygulanmasında iki pragmatik ve ideolojik yaklaşım şeklinde bu iki faktör ortaya çıkmıştır her zamanda birbirlerini dengelediler.

Geçtiğimiz yıllarda, bu iki faktörün etki derecesi, tehdit seviyesine ve farklı zaman ve yerdeki zorluk türlerine bağlı olarak değişmekle birlikte, İran dış politikasının jeopolitik unsuru her zaman ideolojik unsuru etkilemiştir. Bu, İran'ın bölgesel sorunlarının, özellikle de Basra Körfezi ve komşu ülkelerdeki siyasi güvenlik doğasından kaynaklanmaktadır.[20]

Irak, Suriye ve Lübnan gibi bölgedeki Şii gruplarla ilişkilerde, bu ilişkinin sıradan insanlar ve politika yapıcılar düzeyinde dini ve kültürel kimlikler nedeniyle var olması olasıdır. Ancak bu bağlantıların iki taraf arasındaki Şii ideolojik birliği çerçevesinde olup olmadığı tartışmalıdır.

Çünkü böyle bir koalisyonun geleceği İran toplumunda ve Arap toplumlarında kurumsallaştırılmalı, dolayısıyla İran'ın dış politikasını düzenleme konusunda, özellikle Irak ve Suriye'de çok

[20] Barzegar, Kayhan (2009) İran Dış Politikasını, Saldırgan ve Savunmacı Gerçekçiliği Açısından », Dış İlişkiler Dergisi, Sayı 1.

az ağırlığı vardır. Her ne kadar ideoloji İran İslam Cumhuriyeti'nin dünya görüşünün önemli bir bölümünü oluştursa da, bölgedeki İran'ın dış politikasının jeopolitik düşüncelere, pragmatizme ve bölgedeki güvenlik gereksinimlerine tabi olduğunu gösteren bazı gerçekler var.[21]

Bu bağlamda, ideoloji araçları sadece ulusal güç faktörlerinden biri olarak, ulusal hedeflerin ve çıkarların peşinde hizmet eder. Bu, İran dış politikasının Irak krizin sonrası güvenlik sorunlarına daha duyarlı ve tepkici olduğunu göstermektedir. İran'ın dış politikasının bölgede savunucu mu yoksa saldırgan mı olduğu konusundaki ikinci soru, İran'ın politikasında daha güvenlik odaklı bir yaklaşım izleyip izlemediği veya bir kalkınma ve işbirliği politikası olup olmadığıdır.

İran'ın politikası sonuncusuna daha fazla tabi ise, o zaman savunmacı politikasına sahiptir.İran'ın bölgesel düzeyde gelişimsel ve işbirliğine dayalı bir yaklaşımı olduğunu öne süren geniş kanıtlar var. Fakat artan güvensizlik karşısında dış politika yaklaşımını değiştirir.[22]

Bu, İran'ın bölgesel seviyedeki "Yirmi Yıllık Vizyon Belgesi" olarak bilinen bölgesel seviyedeki stratejik hedefleri ile aynı doğrultuda, İran'ın, bu sureç sonunda bölgenin ekonomik, bilimsel ve teknolojik olarak en gelişmiş ülkesi olması gerektiğini

[21] Azgandi, Seyyed Alireza (1998), Dış Politikada yumuşama: İran'ın Dış Politikası, Dış Politika Dergisi, Cilt 13, Sayı 1

[22] Mahmoudi, Seyyed Ali,(2009) Dış Politikada İdealizm ve Gerçekçilik Sorunu, http://www.irdiplomacy.ir/fa/page/4222

belirtirir. İran, 20 yıllık vizyonunu yerine getirmek için iki dış politika hedefi izliyor: ekonomik fırsatlar yaratması ile birlikte güvenlik ve kalkınma yaratmak. Yüksek kalkınma hedeflerine ulaşmak, enerji, kaynak ve zenginliklerin ekonomik kalkınma için harcanması amacıyla sınırlar ve komşu ülkeler arasında barışçıl, güvenli ve istikrarlı bir ortam gerektirir.

Afganistan, Irak, Suriye ve Basra Körfezi de dahil olmak üzere bölgenin tüketici pazarlarını doldurmak enerji kaynaklarının tranziti olmak ve jeopolitiğini kullanılmak, İran'ın bölgede daha fazla rol ve var olma talebinin bir parçasıdır. Aslında, yaygın ekonomik faaliyet, komşu ülkelere yönelik pragmatik dış politika gerektirir.[23]

"Birbirine Bağlı Güvenlik" Stratejisini Uygulamak

İran dış politikasının savunmacı veya agresif doğasını anlamamıza yardımcı olan bir başka kriter, İran'ın dış politika performansının bölgesel hegemonyaya mı dayanıyor yoksa yüksek güvensizlik karşısında güvenlik tehditlerini bertaraf etme çalışan bir savunmacı temelinde mi olduğudur. İkinci kriteri kabul edersek, İran'ın dış politikası, ABD'nin tehditlerine ve

[23] Mottaki, Ibrahim,(2011) İslam Cumhuriyeti ve Dış Politika Söylem Analizi, ttp: //www.zamaneh.info

Irak'taki kriz sonrası bölgedeki yeni güvenlik ve siyasi gelişmelere verdiği tepkiler temelinde yorumlanmalıdır.[24]

Bu bağlamda, İran'ın asıl hedefi bölgedeki krizle ilgili diğer aktörlerin gücünü azaltmaksa, o zaman saldırgan dış politika izlemiş olmuştur. Tersine, eğer İran bölgede meşru güvenlik kaygılarıyla aynı anda bölgede istikrar ve güvenliği sağlamaya çalışıyorsa, savunmacı dış politika ile "aktif savunma" izlemiş olur. Buradaki kilit kriter, İran'ın bölgedeki "güvenlik ikilemini" tanıyıp çözemediğidir. İran İslam Cumhuriyeti'nin kabul ettiği ve mevcut güvenlik sorunlarını veya en azından bölge üzerindeki etkilerini tanıyıp çözmeye çalıştığına dair kanıtlar var.

İran şimdi bölgedeki güvenliği "sıfır toplamlı olmayan" bir oyun olarak görüyor.İran'ın ulusal çıkarlarını ve güvenliğini korumak için en iyi politika, kazan-kazan oyununa doğru ilerlemektir. Bu bağlamda, İran'ın Afganistan, Irak ve nükleer programdaki krizin çözümünde ABD ve diğer bölgesel aktörlerle olan işbirliği açık bir örnektir. Bu çerçevede, İran'ın ABD'de Irak'ta güvensizlik meseleleriyle doğrudan görüşmeye devam etme arzusu, İran'ın ABD'nin Irak'taki rolünü stratejik olarak kabul ettiğini gösteriyor.Ayrıca ABD'nin bölgedeki varlığının

[24] Abbasi Ashgholi, Majid (2012) Ortadoğu'da İslami Devrimin İslâmcılığa Anlamsal Yansıması », Strateji Dergi, Sayı 62.

tehditlerini işbirliği ve diyalog yoluyla en aza indirmeyi hedefliyor.[25]

İran makamlarının da vurguladığı gibi, İran kararı, katılan tarafların çıkarlarının korunduğu bir kazan-kazan oyununa dayanıyor. Ayrıca İran, Amerika Birleşik Devletleri ile Irak ve Körfez bölgesinde doğrudan bir çatışmaya girmemeye çok çekinmektedir. İran ayrıca, İran'ın Suudi Arabistan ve Türkiye gibi bölgedeki diğer kilit oyuncularla ilişkilerine ilişkin işbirliği ve güvenlik garantileriyle dostça ilişkiler geliştirmeye çalışmıştır. Örneğin, İran her zaman bölgesel düzeyde güvenlik-politik işbirliğini arttırmaya çalışmış ve Irak, Lübnan ve Suriye gibi krizleri çözme amaçlı birçok bölgesel konferansa aktif olarak katılmıştır.[26]

Stratejik bir bakış açısına göre, İran'ın jeopolitik konumu, güç kaynakları ve kendine özgü kültürel ve politik özellikleri, bölgesel meselelerde her zaman belirli bir mevcudiyet gerektirmiştir.

İran'ın bölgedeki varlığının mantığı, çeşitli savunmacı gerçekçilik varsayımlarına dayanmaktadır:

---

[25] Abbas William Samii, "A Stable Structure on Shifting Sands: Assessing the Hezbullah-Iran Syria Relationship," The Middle East Journal, Vol. 62, No. 1, Winter 2008; Esther Pan, "Syria, Iran, and the Middle East Conflict," Council of Foreign Relations, July 18, 2006

[26] Kayhan Barzegar, "The New Iraqi Challenge to Iran," Heartland, The Iranian Hub, No.10, 2004

- **Güvensiz Ve İstikrarsız Ortam**

Dengesiz ve istikrarsız bir ortam, geçmiş yıllarda İran'a büyük güvenlik maliyetleri getirmiştir. Irak'ta istikrarsızlık ve etnik çekişmenin sürekliliği, Afganistan ve Pakistan'daki başarısız ve dengesiz hükümetler, Suriye gibi geçici hükümetler, nihayetinde güvenlik açıdan zayıf ve bağımlı ve gelecek siyasi değişikliklere gebeli hükümetler (Körfez hükümetler) Hepsi İran'ın yakın çevresini güvensiz hale getiriyor. Böyle bir güvensizlik ortamı her zaman bölgesel rekabetler, askeri çatışmalar ve krizler, ardından da yabancı güçlerin var olma potansiyeli taşımaktadır.

İran'ın politik ve güvenlik enerjisinin çoğu, bölgedeki bu tür güvenlik zorlukları ele alır. Aslında, İran'ın ulusal sınırlarını korumak için güçlü ve verimli bir ordunun devam eden ihtiyacı, ulusal güvenlik taleplerinin bu boyutuna dayanmaktadır.[27]

- **Birbirine Bağlı Güvenlik**

Yakın çevre sınırlarının boyunca ortaya çıkan yeni güvenlik tehditlerine karşı koymak için, Irak krizinden sonraki yıllarda İran'ın savunma stratejisi genel olarak "Aktşf savunma" veya "aktif askeri varlık" kavramına odaklanmıştır. İran makamlarının bakış açısına göre, bölgedeki güvensizlik İran için güvensizlik anlamına gelir ve bunun tersi İran güvensizliği bölge için güvensizlik anlamına gelir.

[27] Abdullah Khani, Ali (2012) Orta Doğu Bölgesel Güvenlik (Yaklaşımlar ve Gereksinimler), Tahran, Yüksek Ulusal Savunma Üniversitesi.

Geçtiğimiz birkaç yıl boyunca, İran uygun ekonomik ve politik fırsatlar elde etmeden sınırında güvenliği sağlamak için önemli maliyetler harcamıştır. Afganistan ve Irak'taki siyasi güvenlik gelişmeleri bu konuda iki açık örnektir. Eğer bölgesel güvenlik ABD ve bölgesel ülkeler için önemliyse, İran'ın bölgedeki meşru güvenlik kaygıları da önemlidir. Başka bir deyişle, İran'ın kendisinin güvensizliği pahasına bölgede güvenlik yapılamaz. Bu bağlamda İran, çıkarlarını bölgesel güvenlik meselelerine bağlayarak ABD birliklerinin varlığı gibi ortaya çıkan güvenlik tehditlerini önlemeye çalışmaktadır.

İran bu kadar aktif ve savunucu bir stratejini kullanarak bölge ülkelerini, İran'a askeri saldırı yapılması durumunda ABD'ye yardım etmenin maliyetinin bölge genelinde daha büyük güvensizlik yaratacağı konusunda uyarmaya çalışmıştır.[28] Bu bağlamda, "birbirine bağlı güvenlik" kavramı, İran'ın bölgedeki mevcut ve gelecekteki siyasi güvenlik tehditlerini önleme konusundaki dış politika stratejisinin bir parçasıdır. Bu stratejinin merkezinde, İran İslam Cumhuriyeti'nin defalarca vurguladığı bölgeden enerji ihraç etmenin güvenliği var. İran'a saldırı yapılırsa, Amerika Birleşik Devletleri ve bölgedeki müttefikleri çıkarlarını tehlikeye sokacak ve petrolün Hürmüz Boğazı'ndan ihracatını engelleyecektir.

[28] Ramazani, Ruhollah (2004) İran İslam Cumhuriyeti Dış Politikasını İncelemek İçin Analitik Bir Çerçeve, Tahran: Ney Yayınları.

- **Gelecekteki Güvenlik Tehditlerini Önlemek**

Gelecekteki güvenlik tehditlerini önlemek, bölgenin siyasi güvenlik konularında bir dereceye kadar İran'ın aktif katılımını gerektirir. İran'ın jeopolitik gerçeklikleri ile etnik, kültürel ve dini özellikleri, ulusal güvenliğin yakın çevre meseleleriyle, özellikle de sınırlarla bağlantılı olacağı şekildedir. Afganistan, Irak ve Suriye'deki krizin yol açtığı güvenlik zorlukları, İran'ın komşu ülkelerle olan karşılıklı bağımlılığına katkıda bulunmuştur. Gelecekteki tehditleri önlemek için İran, güvenlik politik sistemindeki aktif rolünü ve ayrıca bölgesel düzeyde ekonomik ve kültürel faaliyetleri artırmak istemektedir

Daha büyük bir bölgesel rol üstlenerek ve ortak sorumluluklar ve güvenlik güvencelerine katılarak, İran gelecekteki tehditleri daha kolay önleyebilir ve enerjisini güvenlik meseleleri yerine politik ve ekonomik kalkınma hedeflerine ulaşmaya yoğunlaştırabilir. Bu, bölgeyi istikrara kavuşturmak için ikili ve çok taraflı güvenlik ve ekonomik işbirliği anlaşmalarıyla yapılabilir .[29]

Örneğin, İran, Irak'ta yeni bir düzene geçiş sürecinde aktif olarak yer alırken,gelecekte güvenlik tehditlerini önlemek için geçmişte aksine, İran'a düşman olmayan ve bölgedeki İran karşıtı

[29] www.rajanews.com; www.aftabnews,com; "Iran: Middle East Security at Risk," Iran: Middle East Security at Risk Cited in: www w.cnn.com/2007/world/meast/11/22/iran.nuclear/index html;

koalisyonlara katılmayı reddeden siyasi grupları desteklemektedir. Bu açıdan bakıldığında, yeni bir Irak ile stratejik bir ittifak kurma konusunda aktif bir dış politika stratejisi İran'ın ulusal güvenliğine ve çıkarlarına hizmet edebilir. Böyle bir strateji Afganistan ve Suriye için de geçerlidir.

SONUÇ

İran'ın bölgedeki dış politika hedefleri, Irak krizinden bu yana daha savunmacı ve pragmatik olmuştur. Bu hedefler, bölgedeki meselelerde "aktif savunma" ve "etkin varlık" bağlamında, ABD'nin İran sınırları boyunca var olma tehdidine cevap vermek ve bölgesel düzen aktarımı sürecinden kaynaklanan tehditleri önlemektir. Gerçekçi ve savunmacı bir dış politika çerçevesinde, İran'ın bölgesel performansı iki şekilde analiz edilebilir:

İlk olarak, ABD tehdidini ele almak için İran, "birbirine bağlı güvenlik" stratejisini kullanarak güvenliğini bölgenin güvenliğine bağlamaya çalışmaktadır.İstikrar ve güvenlik Amerika'nın Orta Doğu'daki stratejik hedeflerinden biridir. İran'ın stratejisi, ülkeye yönelik bir güvenlik tehdidi, bölgeye yönelik bir güvenlik tehdididir.

Bu bağlamda, dış tehdidin ciddiyeti ile İran'ın bölgesel meselelerdeki varlığı arasında doğrudan bir ilişki vardır; bu, güvenlik tehdidini artırmanın veya azaltmanın İran'ın sınırları dışındaki varlığını arttırması veya azaltması anlamına gelir.

Böyle bir durum, hem jeopolitik hem de ideolojik öğelerin İran'ın bölgedeki dış politikasını etkileme derecesiyle de ilgilidir. Yani, dış tehdit derecesi arttıkça İran dış politikasında ideoloji ve güvenlik yaklaşımı unsuru artar, aksine dış tehdit azalırsa, jeopolitik faktör kullanımı ve ekonomik kalkınma yaklaşımına odaklanır.

Kaynaklar

Billis, John & Smith, Steve (2009) Siyasetin Küreselleşmesi: Modern Çağda Uluslararası İlişkilern Tarihsel Geçmiş, Kuramlar, Yapılar ve Süreçler (Abolghasem Rahman Chamani ve diğerleri tarafından çevrilmiştir, Tahran: Abrar Çağdaş Araştırmalar ve Araştırma Enstitüsü)

Eftekhari, Asghar ve Raji, Muhammed Hadi (2005) İslami Devrim Ihracinin Politik Pazarlaması, İslam Devrimi Dergisi, Yedinci Yıl, Sayı 22, s. 22-1

Javaid, U and others (2016) "Role of Ideology in Foreign Policy: A Case Study of Iran". Political Relations, Vol. 23, Issue 37, 37-47.

Khalili, E (2016) "The Foreign Policy of Islamic Republic of Iran: Ideology and Pragmatism in Iran". International Academic Journal of Social Sciences, Vol. 3,5,28-34.

Abbas William Samii, "A Stable Structure on Shifting Sands: Assessing the Hezbullah-Iran Syria Relationship," The Middle East Journal, Vol. 62, No. 1, Winter 2008; Esther Pan, "Syria, Iran, and the Middle East Conflict," Council of Foreign Relations, July 18, 2006;

Abbasi Ashgholi, Majid (2012) Ortadoğu'da İslami Devrimin İslâmcılığa Anlamsal Yansıması », Strateji Dergi, Sayı 62.

Abdullah Khani, Ali (2012) Orta Doğu Bölgesel Güvenlik (Yaklaşımlar ve Gereksinimler), Tahran, Yüksek Ulusal Savunma Üniversitesi.

Azgandi, Seyyed Alireza (1998), Dış Politikada yumuşama: İran'ın Dış Politikası, Dış Politika Dergisi, Cilt 13, Sayı 1

Barzegar, Kayhan (2009) İran Dış Politikasını, Saldırgan ve Savunmacı Gerçekçiliği Açısından», Dış İlişkiler Dergisi, Sayı 1.

Dehghani Firouzabadi, Seyed Celal, Radfar, Firoozeh (2010) İran İslam Cumhuriyeti Dış Politikasında İhracat Örüntüleri, Tahran: İmam Sadegh Üniversitesi Yayınları

Dehghani Firouzabadi, Seyyed Celal (2011) İran İslam Cumhuriyeti'nin Yeni Gerçekçiliği ve Dış Politikası, Dışişleri ve Dış Politika Çalışmaları Ofisi, Dışişleri Bakanlığı.

Ebrahimi, Shahrouz (2009) "İran Dış Politikasında İdeolojinin Rolünün Gerçekçilik ve İdealizmle İlişkisinin Eleştirel Bir İncelenmesi, Uluslararası Üç Aylık Dış İlişkiler Dergisi, Birinci Yıl, Sayı 4, s. 138-115

Hasanpour, Jamil ve Zakarian, Hoda (2009) İdeolojinin Çin Halk Cumhuriyeti ile karşılaştırıldığında İran İslam Cumhuriyeti Dış Politikası Üzerindeki Etkisi ", Siyasi Çalışmalar, Sayı 6, s. 32-12.

http://www.irdiplomacy.ir/fa/page/4222

IRGC: Iran Will Confront Aggressors," Interview with Brigadier General Jafari, Islamic Revolution Guards Commander (IRGC), January 27, 2008 Cited in: http://www.presstv.ir

Kamal Nazar Yasin, “Iraq: The Tangled Web of Shia Politics,” ISN Security Watch, May 21, 2008 Cited in: http://www.isn.ethz.ch/news/sw/details.cfm?ID 18844

Kamel, Ruhollah (2004). (Saldırgan Gerçekçiliğe Giriş », Aylık NEGAH dergisi, 4. Yıl, Sayı 38.

Kayhan Barzegar, "Iran's Foreign Policy toward Iraq and Syria," Turkish Policy Quarterly, November, 2007;

Kayhan Barzegar, “The New Iraqi Challenge to Iran,” Heartland, The Iranian Hub, No.10, 2004.

M - Ramazani, R. K. (2004). “Ideology and Pragmatism in Iran s Foreign Policy". Middle East Journal, Vol. 58, No. 4, 549-559

-Mahmoudi, Seyyed Ali,(2009) Dış Politikada İdealizm ve Gerçekçilik Sorunu,

Mohammadkhani, Alireza (2009) Uluslararası İlişkilerde Gerçekçiliğe Yeni Yaklaşımın Açıklanması », Siyasal Araştırmalar Dergisi., Cilt 1, Sayı 3.

Mottaki, Ibrahim,(2011) İslam Cumhuriyeti ve Dış Politika Söylem Analizi, ttp: //www.zamaneh.info

Nawakhti, Amin ve Anvarian, Hamed (2011) İslam Ülkeleri Arasındaki Yakınsama Zorlukları, Bir ÇalışmanİslamKonferansı Örgütü Örneği ("İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt 14, Sayı 35-34, s. 227-193

Nazari, Ali Ashraf & Ghanbari, Loghman (2014) "Arap Ortadoğu Ülkelerinde Kültürel Boşluklar ve İdeolojik Çatışmalar 2010-

2014 Olayları Vurgulamak"İslam Dünyası Araştırmaları Dergisi 4.yıl S 163-184 Nu 4

Ramazani, Ruhollah (2004) İran İslam Cumhuriyeti Dış Politikasını İncelemek İçin Analitik Bir Çerçeve, Tahran: Ney Yayınları.

Ray Takeyh, "Iran's New Iraq," The Middle East Journal, Vol. 62, No. 1, Winter 2008.

Sajjadpour, Seyyed Mohammad Kazem (2001) İran ve 9/11, Dış Politika Anlamak İçin Kavramsal Çerçeve », Dış Politika Dergisi, Cilt 15, Sayı 4.

www.rajanews.com; www.aftabnews,com; "Iran: Middle East Security at Risk," Iran: Middle East Security at Risk Cited in: www w.cnn.com/2007/world/meast/11/22/iran.nuclear/index html;